

Välutvecklad, rätt i tiden och högpresterande

Turbo på kvigorna

Per Arnesson och Torbjörn Lundborg, Växa Sverige
per.arnesson@frejehusdjur.se, torbjorn.lundborg@frejehusdjur.se

Kviguppfödningen i sina olika delar är en av grunderna i mjölkproduktionen. Genom tiderna har arbetssätt och rutiner varierat stort mellan besättningarna och gör så än idag.

I nyare tid med snabbt växande besättningsstorlekar så har kvighållningen på en del håll vuxit på ett bra sätt parallellt med ökningen av antalet kor, medan det på en del platser har blivit större avstånd mellan korna och ungdjuren. Då det blir fler djur ökar volymerna, och det är svårare att enkelt se hela djurflödet i besättningen på det enkla och sammanhållna sätt som för många varit naturligt tidigare.

Kalvens överlevnad är första steget, sedan att säkra den med tillräckliga mängder av tillräckligt bra råmjölk tillräckligt snabbt. Den fortsatta kalvperioden med mjölkgivor och annat foder som komplement har fått en alltmer bestämt utseende med fokus på fasta rutiner, säkra mängder och temperaturer samt god hygien, god miljö och ingen nödig stress. Här liksom i andra steg har SOP (standard operating procedures, fasta och bestämda och kommunicerade rutiner) varit till stor praktisk hjälp.

De danska rådgivarna trycker hårt på detta, med uttrycket ”du får bara en chans att ge kalven tillräcklig tillväxt”.

Runt avvänjningen gäller det att inte addera de olika stressmomenten på varandra, utan så gott det går skilja på avvänjningen, flyttningen, grupperingen och foderbytet.

Från avvänjningen och fram till cirka 15 månaders ålder gäller det att hålla dem friska och växande, samt bevaka så att de utvecklas jämt och fint. Balans mellan energi och protein som ger en tillväxt på 800-1000 g/dag ger en större mängd bildad juvervävnad vilket ger möjlighet till optimal mjölkproduktion senare.

Hur då följa upp detta praktiskt? Det är lätt att ge rådet väg och mät, inte alltid så lätt att göra detta i olika miljöer. De som gör detta utför det oftast i samband med omflyttningar när djuren ändå skall hanteras. Här kan då både de enskilda djuren hullbedömas, vägas och mätas samt kan man via till exempel en höjdmärkning där djuren går förbi på ett snabbt sätt se deras höjd och då få en basuppfattning över om de följt den tänkta tillväxtkurvan. Det

förekommer också att djurägare tar in alla djuren från en box i en djurtransport samt åker och väger denna. Då får man en hyfsad bild över gruppens genomsnittliga vikt.

Tiden i boxar måste också övervakas, det kommer mer och mer rapporter om att de stressmoment runt överbeläggning vi de senaste åren pratat om på korna också finns på ungdjuren, fast i en mer diskret och ej så lätt upptäckbar form.

Betesperioden är troligen den del där det skiljer sig mest åt mellan besättningarna, de olika delarna av landet har både olika förhållanden och olika traditioner hur man utnyttjar naturbeten respektive åkerbeten. För att hålla en jämn tillväxt är det av stor vikt att under första delen av betesperioden ha betesparasiterna under kontroll, under senare delen att antingen ge tillskottsfoder eller ta in dem i tid.

När skall man börja seminera? På djur i rätt storlek, dock rekommenderar vi att inte börja under 15 månader då risken för kalvningssvårigheter då ökar alltför lätt.

För kvigor som inte befinner sig i kostallet finns det idag riktigt bra och effektiva system för automatisk brunstövervakning. Husdjursorganisationen hjälper till med att förmedla Heatime, ett system som kan monteras och användas i så gott som alla kvigstallar. Beroende på inredningens utformning väljer man en montering som fungerar just i denna miljö. Normalt passerar kvigorna en antenn några gånger per dag, men i vissa fall bör man lösa det tvärtom, det vill säga att antennen passerar kvigorna två gånger per dag.

Med denna teknik får man vet vilka om är brunstiga, och dessutom förslag på om hur många timmar det är kvar till lämplig semineringstidpunkt.

Ytterligare bevakningspunkter är att minimera risken för ofrivillig tjurbetäckning, (de som råkat ut för detta kan delge förskräckliga historier) att rullande bevaka dräktighetsläget och på detta sätt få en så bra uppfattning som möjligt om den kommande kalvningen.

Miljöbytet från kvigavdelning eller bete till mjölkkostallets miljö är alltid viktig, så att klövproblem undviks. Tillvänjningen till kostallet och djuren där, så att rangordningen sätter sig är av vital betydelse

för en fullt utnyttjad produktionskapacitet utan hämmande faktorer.

Med denna modell med planering, noggrannhet och uppföljning samt en djurhantering blir det lugna och trygga djur vana vid människor. Då har man lagt grunden till ett över tiden bra djurmaterial med förutsättning för god hållbarhet. Ju fler stora ”dippar” och hämningar det enskilda djuret råkar ut för, ju större risk att det inte fungerar optimalt som mjölkko i framtiden.